

UNIwersYTET

WCZORAJ I DZIŚ

**Materiały konferencji naukowej
Lublin 10-12 stycznia 2014 r.**

redakcja
Filip Gończyński-Jussis
Łukasz Kosiński
Sylwia Szyć

redakcja naukowa:

Filip Gończyński - Jussis, Łukasz Kosiński, Sylwia Szyc

recenzenci:

prof. dr hab. Grzegorz Jawor, prof. dr hab. Zbigniew Zaporowski, dr hab. Lecz Zdybel,
prof. nadzw. UMCS, dr hab. Marian Chachaj prof. nadzw. UMCS,
dr hab. Mariusz Mazur, dr hab. Krzysztof Polit, dr Wiesław Bondyra

redakcja techniczna: Artur Górak

korekta: Ewa Bulisz, Paulina Mucha

tłumaczenia: Patrycja Kanak

opracowanie graficzne i skład: Przemysław Tytus Krupski

Wydawca

Towarzystwo Nauki i Kultury „Libra”

© ToNiK „Libra”

ISBN

Druk: Elpil

SPIS TREŚCI

Od redakcji	7
Olaf Szczypiński Gaudium de veritate jako podstawa i miara wolności uniwersytetu	9
Joanna Kasperek Funkcjonowanie Sądu Rektorskiego Akademii Krakowskiej w XV-XVI wieku	19
Patrycja Franczyk Mowa rektorska Józefa Kremera z 1870 roku	33
Katarzyna Ossowska „O dostojęństwie Uniwersytetu”, czyli akademicki etos kształcenia z perspektywy Szkoły Lwowsko-Warszawskiej	45
Aleksandra Jeleń Konrad Jażdżewski – twórca łódzkiej archeologii uniwersyteckiej	59
Dominika Izdebska-Długosz Uniwersytecka edukacja nauczycielska na tle innych form kształcenia w Polsce	73
Katarzyna Masiulanis-Czechowicz Światło prawdy wczoraj, cień komercjalizacji dziś? Szkoła Lwowsko-Warszawska kontra współczesność, czyli kilka słów o dwóch odmiennych podejściach do edukacji w zakresie szkolnictwa wyższego	83
Mariusz Finkielsztein, Sandra Gwóźdź Internetyzacja uniwersytetu. E-learning – szansa czy zagrożenie dla szkolnictwa wyższego?	95
Ewa Kapuścińska-Książek Uniwersytety Trzeciego Wieku w Polsce i na świecie	105
Christine Maria Przybyła Czapka studencka w Polsce i Europie od narodzin do współczesności. Życie stowarzyszeniowe oraz tradycje uniwersyteckie kultywowane przez Bractwo Czapki Studenckiej Uniwersytetu Jagiellońskiego	115
Katarzyna Mirocha Studencki juwenaliowy pochodź przebierańców w kontekście ponowoczesnym	129

UNIwersYTET
WCZORA J I DZIŚ

Mariusz Finkielsztein
(UNIwersYTET WARSZAWSKI)

Sandra Gwózdź
(UNIwersYTET OPOLSKI)

**Internetyzacja uniwersytetu.
E-learning – szansa czy zagrożenie dla szkolnictwa wyższego?**

**Implementing Internet solutions to the university. E – learning
– a chance or a threat to higher education system?**

SUMMARY:

The article hereunder was dedicated to academic online education being the result of permanently developing IT solutions. The creation of computers and the common access to Internet led to significant changes in the way of educating today's generations. Authors present the phenomenon of the distance learning, its perception and principles. They also indicate problems related to using e-learning in higher education.

SŁOWA KLUCZOWE: uniwersytet, e-learning, wykształcenie wyższe, Polska

KEYWORDS: University, e-Learning, higher education, Poland

Niniejszy artykuł poświęcony został kwestii akademickiego nauczania on-line. Autorzy przedstawiają na czym polega, jak jest postrzegana oraz realizowana e-edukacja. Wskazują również na szanse oraz problemy związane z wykorzystaniem e-nauczania w szkolnictwie wyższym.

Rozwój nowych technologii oraz postępująca cyfryzacja, jak również pojawienie się kategorii społeczeństwa informacyjnego w znaczący sposób wpłynęły na edukację ludzi na każdym poziomie życia, w tym na etapie kształcenia akademickiego. Wykształcenie zaczęło być postrzegane jako podstawowy czynnik stratyfikacyjny, a sama edukacja jako towar lub usługa. Nie rezygnując ze swojej podstawowej misji, jaką jest kształcenie, uniwersytety muszą uwzględnić nowe potrzeby wynikające z gospodarki opartej na wiedzy.¹

¹ J. Kostkiewicz, A. Domagała-Kręcioch, M.J. Szymański, *Szkoła wyższa w toku zmian. Diagnozy i konstatacje*,

Narzędzia oraz metody technik informacyjnych IT wspomagają tradycyjną edukację poprzez jej uatrakcyjnianie, umożliwienie szybkiego przekazu informacji oraz budowę dodatkowych kanałów komunikacji synchronicznej i asynchronicznej pomiędzy uczestnikami kształcenia. Nowe technologie IT działają motywująco na młodych ludzi, czyniąc naukę nawet nudnego przedmiotu, interesującą dla nich.²

Edukacja cyfrowa

Szkoły oraz uczelnie wyższe jako instytucje społeczne powołane do przygotowania nowych pokoleń do życia i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym nie mogą pozostać obojętne na rozwój technologii informacyjnej. Wymusza on i wymuszać będzie nieustanne zmiany w oświacie, które przejawiają się w:

- zapewnieniu powszechnego dostępu do komputerów i Internetu wszystkim uczniom/studentom;
- wyrobieniu u uczniów/studentów kompetencji informacyjnych, w wyniku których nabędą umiejętności efektywnego wyszukiwania, gromadzenia, przechowywania, selekcji oraz wykorzystywania i wartościowania informacji;
- opracowaniu multimedialnego i sieciowego oprogramowania edukacyjnego;
- wprowadzeniu do programów nauczania propedeutyki mediów;
- konieczności rozwijania i doskonalenia form edukacji ustawicznej, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania na odległość;
- przygotowaniu kompetentnych nauczycieli IT;
- zastosowaniu IT w dydaktyce wszystkich przedmiotów;
- prowadzeniu przez uczelnie wyższe badań naukowych, będących ekspertyzą oraz podstawą wprowadzania zmian i modernizowania oświaty.³

e-Edukacja

Wykorzystanie w nauce nowoczesnych technologii telekomunikacyjnych oraz proces elektronicznego nauczania – uczenia się określane jest mianem e-edukacji bądź e-kształcenia. Termin ten zawiera w sobie dwa kolejne pojęcia: *e-learning* (*electronic learning*) rozumiany jako e-uczenie się oraz *e-teaching* (*electronic teaching*) rozumiany jako e-nauczanie.⁴ Jednak w polskiej literaturze przedmiotu bardzo często e-learning definiowany jest jako e-edukacja, proces czy sposób kształcenia na odległość, bez zachowania widocznego podziału.

Nauczanie na odległość to metoda prowadzenia procesu dydaktycznego, w której nauczyciele i studenci komunikują się na odległość, a do przekazywania informacji, oprócz tradycyjnych technik porozumiewania się, stosują również innowacyjne środki komunikacji pozwalające między innymi: przesyłać głos, obrazy wideo czy inne rodzaje komputerowych danych. Współczesne technologie umożliwiają również bezpośredni kontakt w czasie rzeczywistym pomiędzy nauczycielem a studentem za

Kraków 2011, s. 40.

² L. Banachowski, *Rola uczelni oraz metod i technik e-edukacji w uczeniu się przez całe życie*, Warszawa 2011, s. 25.

³ T. Lewowicki, B. Siemieniecki, *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Toruń 2005, s. 67.

⁴ J. Wagner, *Kształcenie na odległość wspomagane komputerowo jako element procesu edukacji pedagogów*, Toruń 2011, s. 51-53.

pomocą audio- lub wideokonferencji, niezależnie od odległości, jaka ich dzieli.⁵

Nauczania na odległość nie powinno się więc rozumieć wyłącznie jako zdalnego kształcenia realizowanego za pomocą Internetu. Nie jest ono bowiem wynalazkiem ostatnich lat. Za jego symboliczny początek uważa się dzień 20 marca 1728 r., kiedy to w „The Boston Gazette” pojawiło się ogłoszenie o nauczaniu korespondencyjnym, co związane było z upowszechnieniem się tradycyjnej poczty.⁶ Można więc wymienić cztery główne modele - generacje kształcenia na odległość:

- **model korespondencyjny** oparty na technologii druku, polegający na indywidualnej nauce wspomaganej korespondencją pocztową pomiędzy studentem a nauczycielem;
- **model mediów masowych** oparty na wykładach dostarczanych drogą telewizyjną lub radiową, czasami z możliwością prowadzenia rozmów telefonicznych;
- **model telekonferencyjny** oparty na bezpośredniej komunikacji audio lub video w czasie rzeczywistym;
- **model elastyczny uczenia** oparty na zróżnicowanych formach kontaktu przez Internet pomiędzy studentem a nauczycielem przy pomocy podręczników multimedialnych, zadań domowych, programowanych zajęć, projektów, poczty email, forum, chaty tekstowej, podcastów wykładów i seminariów.⁷

Współcześnie, edukacja na odległość zdominowana została przez ostatni z wymienionych modeli.

Modele pracy ze studentami

Bardzo ważne dla efektywności zdalnego nauczania jest przyjęcie odpowiedniego modelu pracy ze studentami. Wśród najczęściej wymienianych w literaturze modeli znajdują się:

- **model sokratejski** - wiedza jest współdzielona przez uczestników kursu, np. w ramach dyskusji lub pracy prowadzonej i wspomaganej przez prowadzącego;
- **model prowadzący/student** - główną rolę odgrywa prowadzący, gdyż jego zadaniem jest stymulacja krytycznego myślenia u studenta;
- **model pracy grupowej** - uczestnicy kursu prowadzą wspólny projekt pod kierunkiem prowadzącego;
- **model małych grup** - uczestnicy kursu podzieleni są na małe grupy, w ramach których realizują zadane projekty;
- **model instruktor/student** - studenci wspomagani są wyłącznie przez instrukcje kursu, pracując ze zdalnym materiałem, a ocena postępów mierzona jest na podstawie testów;
- **model studiów niezależnych** - polega na udostępnieniu studentowi materiału wraz ze zdefiniowanymi wymaganiami, nie może on jednak liczyć na wsparcie ze strony prowadzącego.

Za najbardziej efektywne modele pracy ze studentami on-line uważa się: Model Małych Grup, Model Pracy Grupowej oraz model sokratejski. Spełniają one w pełni postulaty stawiane strategiom dydaktycznym oraz kryterium samodzielnego uczenia się. Wykorzystują ponadto elementy aktywnego planowania nauki, dyskusji, a także uczenia się współpracy.⁸

⁵ R. Lorens, *Nowe technologie w edukacji*, Warszawa – Bielsko-Biała 2011, s. 8.

⁶ L. Banachowski, op. cit., s. 27.

⁷ Ibidem, s. 29.

⁸ P. Lenkiewicz, *Budowa nowoczesnej platformy e-learningowej*, Warszawa 2012, s. 12.

Blended learning

W Polsce zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 listopada 2011 roku zaleca się, aby „liczba godzin dydaktycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie była większa niż 60% ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych określonych w programie kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów oraz poziomów kształcenia.”⁹ W związku z czym należy zauważyć, że na polskich uczelniach wyższych może występować tylko mieszana forma zajęć określana mianem *blended learning* (*b-learning*), polegająca na jednoczesnym wykorzystaniu metod tradycyjnych i nowoczesnych (elektronicznych). Za sprawą odpowiedniego łączenia zalet komplementarnych metod szkoleniowych, *blended learning* można uznać za najbardziej efektywną formę kształcenia.¹⁰

Dzięki metodzie *b-learning* studenci mogą na przykład w stacjonarny sposób odbyć zajęcia z zakresu obsługi poszczególnych narzędzi informatycznych niezbędnych do korzystania z platformy *e-learningowej*, z której obecnie korzysta uczelnia, a także na bieżąco informować o napotykanym problemach i dzielić się spostrzeżeniami. Mieszana forma studiów umożliwia nauczycielom akademickim także lepsze poznanie swoich studentów oraz uzupełnienie zajęć on-line podczas spotkań stacjonarnych o treści bądź zadania wymagające bezpośredniego kontaktu. Ponadto, prowadzący mogą również sprawdzić wiedzę i umiejętności swoich studentów, przeprowadzając egzaminy czy kolokwia w sposób stacjonarny. Zajęcia praktyczne realizowane są także w tej samej formie, a więc w murach uczelni, laboratoriach, prosektoriami czy szeroko rozumianych ośrodkach naukowo-badawczych.

Cyfryzacja uniwersytetu

Prowadzenie przez uczelnie wyższe zajęć w formie *e-learningu* powinno być odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania studentów. Jak wynika z badań przeprowadzonych w listopadzie 2011 r. przez Instytut Badań *Homo Homini* dla *Polish Open University*, wirtualny świat jest naturalnym środowiskiem codziennego funkcjonowania przeważającej większości studentów. Jak pokazują badania 40,5% studentów korzysta z Internetu przez 3-4 godziny dziennie, 34,6% do dwóch godzin dziennie 11,2% – od 5 do 7 godzin, 6,7% – powyżej 7 godzin, a tylko 6,1% poniżej godziny.¹¹

Studiujące obecnie pokolenie dorastało wraz z rozwojem Internetu, zgłębiało jego nowinki, uczyło się, w jaki sposób korzystać z jego możliwości w codziennym życiu, nie powinno zatem dziwić, że jest to dla nich naturalne miejsce funkcjonowania. Aż 57,7% badanych uważa, że studia on-line mogą w przyszłości zastąpić tradycyjne studiowanie.¹² Wyniki te pokazują, iż zmiany na uniwersytecie w zakresie *e-learningu* są potrzebne.

Część z nich już zaistniała. Komputeryzacja uniwersytetu z roku na rok postępuje. Nie tylko w zakresie liczby dostępnych dla studentów komputerów zapewnianych

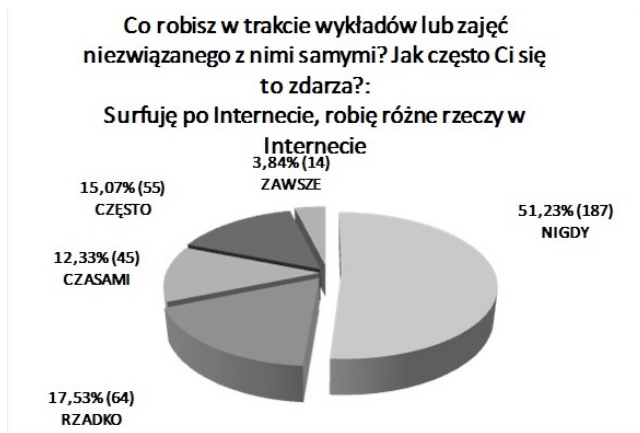
⁹ Rozporządzenie Ministra i Szkolnictwa Wyższego z dn. 2 listopada 2011 r., Dz. U. nr 246, art. 2, ust. 5.1.

¹⁰ M. Plebańska, *E-learning. Tajniki edukacji na odległość*, Warszawa 2011, s. 20.

¹¹ A. Baranowska-Skimina, *Polscy studenci a e-learning*, www.egospodarka.pl/75564,Polscy-studenci-a-e-learning,1,39,1.html. [dostęp 15 lutego 2014].

¹² K. Urbańska, *E-learning a studia tradycyjne*, www.egospodarka.pl/74291,E-learning-a-studia-tradycyjne,1,39,1.html. [dostęp 15 lutego 2014].

przez uczelnię,¹³ ale przede wszystkim w ilości przenośnych komputerów (lub innych urządzeń spełniających ekwiwalentne funkcje) na salach wykładowych. Na podstawie obserwacji zajęć na Uniwersytecie Warszawskim w ciągu ostatnich kilku lat można odnotować znaczący wzrost ilości tego typu sprzętu używanego przez studentów w trakcie zajęć. Skalę tego zjawiska trudno oszacować, bowiem w dużej mierze zależy ona od uczelni, kierunku czy rocznika studentów. Pewne jednak wyobrażenie dają dane zebrane w trakcie badania własnego autora [M. F.] (ankieta internetowa) przeprowadzonego na Uniwersytecie Warszawskim. Reprezentatywna grupa studentów udzieliła odpowiedzi na pytanie o aktywności podejmowane przez nich w trakcie zajęć uniwersyteckich. Badani mieli również określić częstotliwość, z jaką zdarza im się wykonywać daną czynność. Jak pokazuje wykres umieszczony poniżej (zob. wykres 1), prawie 19% ankietowanych korzysta z Internetu w trakcie zajęć zawsze lub często, a kolejne 12% czasami. Łącznie, prawie połowie badanych zdarza się korzystać z Internetu w trakcie zajęć, co stanowi w naszym przekonaniu górną granicę internetyzacji zajęć uniwersyteckich.¹⁴

Wykres 1: Poziom wykorzystywania Internetu przez studentów w trakcie zajęć uniwersyteckich. Badanie własne przeprowadzone na Uniwersytecie Warszawskim w 2012 r. na reprezentatywnej grupie studentów (n=355)

Internet zrewolucjonizował również inne dziedziny aktywności uniwersyteckiej. Najbardziej oczywiste jest usprawnienie komunikacji między prowadzącymi a studentami, jak również między samymi studentami oraz studentami i administracją. Jak podaje raport Pracowni Ewaluacji Jakości Kształcenia UW,¹⁵ ponad 70% badanych studentów korzysta w kontaktach z pracownikami UW z uniwersyteckiego konta poc-

¹³ Na podstawie własnych doświadczeń możemy stwierdzić, iż w tym zakresie postęp jest zauważalny, ale nie imponujący.

¹⁴ Oczywiście są to dane jedynie pogładowe. Zdarzają się zajęcia, na których nie ma ani jednego komputera (czasami jest to wynik zakazu prowadzącego, braku odpowiedniej ilości gniazdek elektrycznych, braku dostępu do Internetu dostarczanego przez uczelnię, nieposiadanie przez uczelnię własnej sieci wi-fi).

¹⁵ Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia UW. „Raport”, Warszawa 2012, www.pejk.uw.edu.pl/?page_id=405. [dostęp 15 lutego 2014].

ztowego. Wielu studentów wykorzystuje również opcję przekierowywania maili ze skrzynki uniwersyteckiej na prywatny mail studenta. Dodatkowym ułatwieniem jest Uniwersytecki System Obsługi Studentów (USOS), który w znacznej części uczelni wyższych w Polsce ułatwia komunikację studentów z administracją jednostek dydaktycznych.¹⁶ Internet może mieć również pośredni wpływ na charakter kształcenia uniwersyteckiego, a także na kształt rzeczywistości dydaktycznej.

Jak wynika z przytaczanych już wcześniej badań *Homo Homini*, 78,4% studentów uważa, iż uczelnie wyższe powinny wykorzystywać interaktywne narzędzia, które urozmaicą sposób prowadzenia zajęć. 77,2% ankietowanych wyobraża sobie tę formę studiowania jako dającą większą możliwość utrzymywania stałego kontaktu z wykładowcą. 68% badanych zwraca uwagę na to, że student sam wybiera czas, w którym się uczy. Natomiast dla 58,7% studentów studia on-line powinny być równoważne ze studiami tradycyjnymi.¹⁷

Skala zjawiska

Niestety, nie są dostępne ogólnopolskie dane na temat liczby kursów *e-learningowych* oferowanych na polskich uczelniach wyższych. Nie wiadomo również, jaki procent ogólnej liczby kursów stanowią zajęcia oferowane przez Internet. Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia (2012 r.) w swoim badaniu uwzględniła również zagadnienie *e-learningu*, dzięki czemu dostępne są dane dotyczące Uniwersytetu Warszawskiego.

Autorzy raportu PEJK wskazują na sukcesywny wzrost odsetka badanych, którzy brali udział w kursach prowadzonych metodą *e-learningu*. W 2008 r. było ich 20%, 2010 – 34%, zaś w 2012 r. już 39%. Coraz większa ilość studentów w trakcie swoich studiów brała udział w zajęciach internetowych, co widać również w przeciętnej liczbie kursów *e-learningowych*, w których uczestniczyli badani w ostatnim roku akademickim (odpowiednio – 0,34, 0,57 oraz 0,75 kursu na jednego badanego studenta). Autorzy raportu PEJK pokazują również, iż wskaźnik ten maleje wraz z kolejnymi latami studiów, tzn. że najwyższy odsetek uczestnictwa w kursach *e-learningowych* uzyskali studenci pierwszego roku, a najniższy piątego. Wartość wskaźnika malała sukcesywnie wraz z kolejnymi latami studiów. Autorzy raportu nie komentują tych danych, jednakże w innym miejscu wskazują, iż uczestnictwo w kursie prowadzonym metodą *e-learningu* może być atrakcyjne z powodu swojej nowości. Prawdopodobnie zatem, studenci pierwszego roku częściej zapisują się na tego typu zajęcia, chcąc spróbować tej formy kursowej.

Zalety e-learningu

Wśród zalet *e-learningu* wskazywanych przez ankietowanych na zlecenie Polish Open University znajdują się:

- oszczędność czasu na dojazd na uczelnię (86,2%);¹⁸

¹⁶ Autorzy artykułu mają świadomość, iż nie na wszystkich uczelniach w Polsce zaawansowanie systemu stoi na tym samym poziomie oraz, że w wielu przypadkach stanowi on ułatwienie jedynie pozorne, jednak jest to inicjatywa rewolucjonizująca życie studentów poprzez system zapisów na egzaminy, zajęcia, składanie podań oraz generowanie dokumentów.

¹⁷ A. Baranowska-Skimina, *Polscy studenci a e-learning*, www.egospodarka.pl/75564.Polscy-studenci-a-e-learning,1,39,1.html. [dostęp 15 lutego 2014].

¹⁸ Jest to również najczęściej podawana zaleta tej metody wśród studentów badanych przez PEJK. Wskazują oni dodatkowo, iż niweluje to niedogodności związane z układaniem planu zajęć, nakładania się różnych przedmiotów na siebie.

- możliwość studiowania z każdego miejsca na świecie (85,4%);
- niższe koszty studiowania związane np. z zakwaterowaniem, dojazdem (78,4%);
- wykorzystanie wielu środków percepcji (69%);
- bardziej indywidualny kontakt z wykładowcą (46,6%) – występują większe możliwości indywidualizacji pracy ze studentem.¹⁹

W praktyce wymienia się więcej zalet tej metody dydaktycznej, do których należą:

- szybki dostęp do niezbędnych materiałów dydaktycznych oraz możliwość wielokrotnego zapoznania się z nimi;
- nowoczesne, interaktywne zadania, projekty, możliwość kontaktu z wykładowcą poza zajęciami, doskonałe stosowanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w praktyce;
- kształtowanie umiejętności świadomego rozwoju i edukacji oraz nabywanie umiejętności systematycznej pracy.²⁰

Studenci badani przez PEJK podają również zalety związane z ułatwieniami w układaniu planu. Jak pisze jeden z ankietowanych w pytaniu otwartym o zalety metody e-learningowej:

„Zajęcia w sieci są bardziej komfortowe, wygodne niż tradycyjny wykład - zajęcia na psychologii bywają potwornie rozstrzelone w ciągu dnia (wykład na 8:30, ćwiczenia na 13:45). Moim zdaniem wykłady powinno się przenieść do Internetu, natomiast można by było wprowadzić więcej ćwiczeń np. więcej w salach komputerowych ze statystyki, czy warsztatów.”²¹

Jak podaje inna badana studentka, z tą zmianą wiązałyby się również głębsza modyfikacja, polegająca na tym, że studenci wybieraliby zajęcia „które ich najbardziej interesują, a nie te, które pasują im do planu.”²²

Jak nietrudno zauważyć, wśród zalet przeważa oszczędność czasu studentów i pieniędzy podatników. Nic dziwnego zatem, że popularność kursów oraz zajęć online sukcesywnie wzrasta.²³ Otóż, przyswojenie tych samych treści drogą *e-learningu* pozwala zaoszczędzić około 30% czasu tradycyjnego szkolenia obejmującego ten sam materiał. Skrócenie to jest efektem innego, dużo staranniej zaplanowanego zorganizowania materiału dydaktycznego. Jak każda formalizacja, także i tworzenie kursu *e-learningowego*, wymaga wyraźniejszego określenia oczekiwań względem szkolenia niż jest to robione w przypadku szkoleń tradycyjnych.²⁴ Oszczędność czasu wynika także z braku potrzeb, które są konieczne w przypadku stacjonarnego prowadzenia zajęć, a więc: sprawdzania obecności, dzielenia ludzi na grupy czy organizacji związanej z pisaniem testu lub testów sprawdzających wiedzę. Zwykle wyjęcie kartek, długopisów, schowanie wszystkich niepotrzebnych rzeczy oraz zmiana miejsc uczestników zajęć

¹⁹ A. Baranowska-Skimina, *Polscy studenci a e-learning*, www.egospodarka.pl/75564,Polscy-studenci-a-e-learning,1,39,1.html. [dostęp 15 lutego 2014].

²⁰ R. Lorens, op. cit., s. 10. Wymuszanie systematyczności było wymieniane również jako jedna z głównych zalet e-learningu przez ankietowanych PEJKu.

²¹ Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia UW. „Raport”, Warszawa 2012. www.pejk.uw.edu.pl/?page_id=405. [dostęp 15 lutego 2014].

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ J. Woźniak, *E-learning w biznesie i edukacji*, Warszawa 2009, s. 51.

stacjonarnych trwa około 10 minut.

Istnieje również dużo głębiej ukryta zaleta *e-learningu* związana ze zmianami cywilizacyjnymi i pokoleniowymi. Metoda ta bowiem dostosowana jest do zmian epoki cyfrowej. Pojawienie się komputerów, a przede wszystkim Internetu, tj. powszechnego dostępu do wiedzy wymaga nowego podejścia do edukacji, szczególnie na poziomie wyższym. Internetyzacja wymusza przenoszenie akcentu edukacji z nauczania faktów na nauczanie umiejętności (szczególnie umiejętności selekcji, interpretacji i analizy powszechnie dostępnych faktów). Jak podaje jeden ze studentów ankietowanych przez autora [M. F.]:

„Potrzeba gruntownej reformy w podejściu do prowadzenia zajęć i ich treści. Wiele przedmiotów jest bezsensowna, niczego pożytecznego nie uczy. Trzeba zmienić tok nauczania na bardziej analityczny niż encyklopedyczny. Uczyc posługiwania się wiedzą, a nie wkuwania na pamięć. Zlikwidować niektóre przedmioty które służą tylko pracownikom uniwersytetu do zachowania posady” (badanie własne).

Metoda *e-learningu* jest idealną odpowiedzią na potrzeby młodego pokolenia, które pragnie odwrotu od „wikipedyzmu” na rzecz bardziej praktycznej i warsztatowej edukacji uniwersyteckiej.

Wady e-learningu

Istnieje także szereg problemów związanych z odbywaniem kursów za pomocą tej metody. Wśród wad najczęściej wymienia się:

- problemy z motywacją, wymóg większej samodyscypliny studenta;²⁵
- konieczność posiadania odpowiedniego sprzętu komputerowego oraz umiejętność jego obsługi;
- trudność zapisania się na interesujący studenta kurs z powodu ograniczonej oferty i rejestracji na zasadzie „kto pierwszy, ten lepszy”; zależność od prędkości łącza internetowego;²⁶
- ograniczony kontakt osobisty pomiędzy studentem a wykładowcą (a przez to brak relacji typu mistrz-uczeń), a także pomiędzy poszczególnymi studentami;
- niemożliwość przekazania za pomocą tej metody pewnych treści (tzn. *tacit knowledge*), szczególnie w naukach społecznych i humanistycznych;
- zależność od technicznych możliwości platformy *e-learningowej*;
- duży początkowy koszt stworzenia tego typu zajęć.²⁷

Podsumowanie

Autorzy niniejszego artykułu na podstawie przytoczonych badań oraz własnych doświadczeń wykazują, że *e-learning* jest metodą nauczania cieszącą się dużą aprobatą wśród studentów. Młodzi ludzie doskonale potrafiący korzystać z dobrodziejstw In-

²⁵ Tu jednak trzeba zaznaczyć, iż dotyczy to w znacznej mierze otwartych dla wszystkich kursów internetowych, tzn. MOOCów (*Massive Online Open Course*), regularny *e-learning* uniwersytecki nakłada na studentów określone wymogi, co do zaliczenia przedmiotu, a także zwiększa koszty wyjścia. Student zobligowany jest ukończyć kurs, aby otrzymać punkty ECTS i móc otrzymać absolutorium.

²⁶ „(...) Zapisanie się na *e-learning* graniczy z cudem (działa na zasadzie: „kto ma szybszy Internet” (Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia UW, op. cit., s. 70) „Biorąc pod uwagę duże zainteresowanie studentów zajęciami prowadzonymi metodą *e-learningu* bardzo ciężko jest zarejestrować się na wymarzony kurs. Moim zdaniem oferta powinna być zwiększona bądź na niektórych kursach dostępna większa ilość miejsc (Ibidem).

²⁷ R. Lorens, op. cit., s. 10 oraz PEJK 2012.

ternetu są świadomi zalet, jakie niesie ze sobą nauczanie on-line. Pojawia się zatem pytanie, dlaczego w wielu ośrodkach akademickich w Polsce metoda *e-learningu* nie jest wykorzystywana? Dlaczego w polskiej nauce brak dostatecznych badań dostarczających informacji o jej zastosowaniu?

Uczelnie wyższe mogą obawiać się wprowadzania zajęć on-line ze względu na brak kompetentnej kadry, konieczność zakupu dostępu do platformy *e-learningowej* lub stworzenie własnej bądź też w obawie przed utratą części etatów. Należy jednak pamiętać, że nauczyciele akademicki nadal będą prowadzić zajęcia, tyle, że w nieco zmienionej formie, staną się oni także moderatorami oraz prowadzącymi kursy on-line. Przytaczane już wcześniej rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 listopada 2011 r. chroni przed zanikiem tradycyjnej formy studiowania. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez *Homo Homini*, 73% studentów uważa, że polskie uczelnie nie są przygotowane do prowadzenia zajęć w formie e-learningu.²⁸ Obecnie, coraz więcej uczelni wprowadza tego typu nauczanie, jednak w Polsce szkolnictwo wyższe nadal kojarzy się z tradycyjną formą studiowania. Jeżeli polskie uczelnie chcą stać się konkurencyjnymi oraz nowoczesnymi ośrodkami edukacyjnymi, sytuacja ta powinna ulec zdecydowanej zmianie. Obecnie, bez narzędzi informacyjno-komunikacyjnych nie sposób już właściwie się obejść. Wiek XXI to wiek mobilny, młodzi ludzie doskonale wiedzą, jakie korzyści może zapewnić im zdalne studiowanie (to również forma wyrównywania szans dla osób niepełnosprawnych, kobiet w ciąży, osób mieszkających z dala od uczelni). Zastosowanie przez ośrodki akademickie nowoczesnych technologii jest także szansą na rozwój oraz zyskanie nowej jakości kształcenia, jednak z nowymi technologiami jest tak samo jak z całą techniką: żeby się od nich nie uzależnić i uchronić przed negatywnym wpływem, trzeba je „oswoić”, lepiej poznać i zrozumieć, w czym mogą być pomocne, a kiedy będą zagrażać. Ten jednak etap nie został jeszcze osiągnięty przez większość uczelni wyższych w Polsce.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty:

Rozporządzenie Ministra i Szkolnictwa Wyższego z dn. 2 listopada 2011 r., Dz. U. nr 246, art. 2, ust. 5.1.

Pozycje zwarte:

Banachowski L., *Rola uczelni oraz metod i technik e-edukacji w uczeniu się przez całe życie*, Warszawa 2011.

Kostkiewicz J., Domagała-Kręcioch A., Szymański M.J., *Szkoła wyższa w toku zmian. Diagnozy i konstatacje*, Kraków 2011.

Lenkiewicz P., *Budowa nowoczesnej platformy e-learningowej*, Warszawa 2012.

Lewowicki T., Siemieniecki B., *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Toruń 2005.

Lorens R., *Nowe technologie w edukacji*, Warszawa – Bielsko-Biała 2011.

²⁸ K. Urbańska, *E-learning a studia tradycyjne*, Protokół dostępu: <http://www.egospodarka.pl/74291,E-learning-a-studia-tradycyjne,1,39,1.html>. 15 luty 2014.

Plebańska M., *E-learning. Tajniki edukacji na odległość*, Warszawa 2011.

Wagner J., *Kształcenie na odległość wspomagane komputerowo jako element procesu edukacji pedagogów*, Toruń 2011.

Woźniak J., *E-learning w biznesie i edukacji*, Warszawa 2009.

Źródła internetowe:

Baranowska-Skimina A., *Polscy studenci a e-learning*, www.egospodarka.pl/75564,Polscy-studenci-a-e-learning,1,39,1.html. [dostęp 15 lutego 2014].

Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia UW. „Raport”, Warszawa 2012, www.pejk.uw.edu.pl/?page_id=405. [dostęp 15 lutego 2014].

Urbańska K., *E-learning a studia tradycyjne*, www.egospodarka.pl/74291,E-learning-a-studia-tradycyjne,1,39,1.html. [dostęp 15 lutego 2014].